

Neoliberal iktidarlar zayıflıyor mu? - Kutlu Acun

12.06.2024 04:01

Hindistan'da bir buçuk aydır devam eden genel seçimler tamamlandı ve sonuçlar da 4 Haziran itibarıyla belli oldu. Başbakan Narendra Modi'nin partisi Hindistan Halk Partisi (Bharatiya Janata Party, BJP) oyların yaklaşık yüzde 36'sını alarak birinci parti olurken Hindistan'ın kurucu partisi olan Hindistan Ulusal Kongresi (Indian National Congress, INC) yüzde 21 ile ikinci parti oldu. Buradaki siyasi gelişmeler aslında Türkiye için de çok önemli, zira kültürel anlamda farklı olsalar da bu iki ülke parti siyaseti, sosyal yarılımların eksenini ve iktisadi yapı gibi alanlarda birbirlerine çok benziyor. Bu benzerlik de bir ülkedeki siyasi deneyimlerin diğer ülke için öğretici olabilme potansiyelini doğuruyor, ki Hindistan'da 10 yıldır iktidarda olan ve önümüzdeki beş yılı da 4 Haziran itibarıyla garantilemiş olan Başbakan Narendra Modi'nin partisi BJP'nin, AKP'yi yakından takip ettiğini biliyoruz.

TÜRKİYE İLE BENZERLİKLER

İlk olarak Hindistan ve Türkiye'nin popülizm, neoliberalizm ve otoriterlik deneyimlerinde ciddi benzerliklerin olduğunu söylemek isabetli olacaktır. Freedom House'un 2024'te yayımladığı özgürlükleri konu alan rapora göre, Hindistan demokratik değerler anlamında gerileyerek tarihinde ilk

kez “kısmen özgür” olarak tanımlanmıştır. Modi, iktidara geldiği 2014 yılında nispeten ılımlı bir söylem benimsiyorduysa da zamanla devlet kurumları üzerindeki kontrolünü artırmış ve medya organları da dahil olmak üzere Hindistan’da kamusal alanın tek hâkimi haline gelmiştir. Parti, bir yandan sosyal yardımlar ve “Hindu” kimliğinin popülist politikalarla ön plana çıkarılmasıyla alt sınıfların desteğini alırken bir yandan da neoliberal ekonomi politikalarıyla sermaye sınıfının desteğini almış ve geniş bir tabana ulaşmıştır. Öyle ki sosyal demokrat Kongre Partisi 2014 ve 2019 seçimlerinde tarihinin en düşük oylarını almış, meclisteki sandalye sayısı da ciddi anlamda düşmüştür.

Başbakan Modi’nin partisi BJP, Hindutva olarak ifade edilen “milliyetçilik ve dindarlık” sentezi bir konum benimsemektedir ve RSS isimli paramiliter çatı Hindutva kuruluşunun bir parçasıdır. RSS aşırılıkçı eylemleri sebebiyle üç kez Hint Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmış olup BJP’yi siyasi kanadı olarak kurmuştur. RSS’in sekülerizm karşıtı ve aşırı muhafazakâr politikalarını siyasi alanda temsil eden BJP 1990’lı yıllarda neoliberal politikalarla birlikte güçlenmiş, son 10 yılda da Modi ile gücünün zirvesine ulaşmıştır. Fakat not etmek gerekir ki BJP son 10 yılında kurumsal olarak değil, Modi’nin etrafında kurgulanan “güçlü liderlik” söylemiyle Modi’nin kişiliği üzerinden bir güçlenme yaşamıştır.

SEÇİMLER NE ANLATIYOR?

Türkiye ve Hindistan siyasetleri arasındaki sembolik benzerliğin de oldukça ilginç olduğunu düşünüyorum. Örnek olarak, muhalefet lideri Rahul Gandhi'nin 4 bin kilometrelik yürüyüşü "Bharat Yodo Jatra" ile muhalefeti konsolide edip iktidara karşı 28'li bir ittifak masası oluşturması; Başbakan Modi'nin tartışmalı bir alanda yer alan ve daha önce aşırı milliyetçiler tarafından yıkılan Babür Camisi'nin yerine Hindu tapınağı açılışı yapması; Modi'nin Hindistan meclisi Lok Saba'da üçte iki çoğunluğu elde etmek için Hindistan halkından 400 vekil istemesi bu anlamda ilginç sembolik nüanslardır.

Diğer yandan, iki ülkede de son seçimler göz önüne alındığında muhalefet güç kazanmıştır. Erdoğan'ın yerel seçimlerdeki yenilgisinin daha hafif bir halinin de Hindistan'da gerçekleştiği söylenilebilir. Zira, Modi'nin liderliğindeki BJP yüzde 37 oy oranına ve Kongre Partisi'nin iki buçuk katı vekil sayısına ulaşsa da hedeflediği 400 vekilin uzağında kalarak salt çoğunluk için ittifak ortaklarına mecbur kalmıştır. Bunda son yıllarda yükselen fiyatların etkisi azımsanamaz olsa da neoliberal ekonomik krizin Hindistan'da henüz Türkiye'deki kadar derinleşmediğini söyleyebiliriz. Yine de Kongre Partisi'nin 2024 genel seçimlerinde meclisteki varlığını iki katına çıkarması olumlu bir gelişmedir ve sosyal demokrat politikaların küresel çapta yeniden önem kazanmasının bir örneği niteliğindedir.